

ЛІТЕРАТУРА

1. Гавура Д. С. Термінологія європейського права та особливості її перекладу// Мовні і концептуальні картини світу. Випуск 24/частина 1. – К.: ВПЦ «Київський університет». – С. 153–157.
2. Друзенко С. Режим багатомовності в інституціях ЄС як виклик для України. 2009. № 7/8. URL: <http://justinian.com.ua/article.php?id=3253>; (дата звернення: 10.03.19).
3. Мовні і концептуальні картини світу. Випуск 24/частина 1. – К.: ВПЦ «Київський університет». – С. 153–157.
4. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Геннадія Друзенка та Світлани Друзенко, за заг. ред. Генна дія Друзенка. – К.: «К.І.С.», 2010. – 536 с.
5. Коробейнікова Д. Мова ЄС – євролект чи переклад? / Д. Коробейнікова // Мовні і концептуальні картини світу : Збірник наукових праць. – Випуск 31. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2010. – С. 56–61.
6. Повідомлення Комісії. *Усні переклади: підсумки п'ятого розширення ЄС*, МЕМО/07/77, Брюссель, 23 лютого 2007 р., С. 3.
7. Стаття 22 Хартії засадничих прав Союзу, ОВ С 303 від 14 грудня 2007 р. , український переклад цит. за: Конституція для Європи. Конституційні акти Європейського Союзу. – К. «Юстиніан», 2008.
8. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <http://comeuroint.rada.gov.ua/komevrint/doccatalog/document?id=56219> (дата звернення: 10.03.19).
9. Чередниченко О. І. ЄВРОЛЕКТ І ПРОБЛЕМИ ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ/ О.Чередниченко // Наукові записки: збірник наукових праць. – 101/4. – К. – 134 с.
10. Юридичні терміни. Тлумачний словник/ Ю70 В. Г. Гончаренко, П. П. Андрушко, Т.П. Базова та ін.; за ред. В.Г. Гончаренка. – 2 – ге вид., стереотипне.— К.: Либідь, 2004. – 320 с.
11. EU – Ukraine Association Agreement – the complete texts. URL: http://www.eeas.europa.eu/ukraine/assoagreement/assoagreement – 2013_en.htm (дата звернення: 10.03.19).
12. Goffin R. Euroлект ja, Eurokauderwelsch nein / R. Goffin (=Akten des Deutschen Terminologietags, Köln 24.-25. April 1998). – Bolzano-Köln, 1999;

Кріль Ігор

Науковий керівник – канд.пед. наук, викладач Головацька Ю. Б.

ПЕРЕКЛАД АНТРОПОНІМІВ

У статті проаналізовано роль такого аспекту лінгвістики, як ономастика, у навчанні та роботі професійного перекладача. Подано тлумачення, та аналіз понять і термінів, таких як: транслітерація, калькування, транскрипція; а також приклади онімів, із поясненням необхідності їх вивчення. Досліджено механізм залучення лінгвістичних даних у процес перекладу.

Ключові слова: антропонім, транскрипція, транслітерація, калькування, переклад, транспозиція.

Постановка проблеми. Сучасне мовознавство намагається вирішити велику кількість складних питань, серед яких важливе місце займають проблеми перекладу. У наш час глобальних міжнародних зв'язків, англomовні власні назви утворюють значну частину словникового складу української мови. Антропоніми стають важливими факторами в міжмовній комунікації і тим самим, у вивченні іноземної мови та її перекладі. Власні назви – реалізують своє значення через прямий зв'язок з предметом за допомогою каузального ланцюга.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існує невелика кількість робіт, присвячених вивченню та критичному аналізу проблеми перекладу власних назв. В загальнотеоретичному плані велике значення мали роботи видатних науковців і лінгвістів, а саме: Т. Г. Левицької, А. М. Фітермана, Л. С. Бархударова, А. І. Рибакіна, Л. Я. Черняховської тощо. Отже, стає зрозуміло, що хоч перекладацькою діяльністю займалось і займається багато мовознавців, однак лише деякі з них звернули свою увагу на питання перекладу власних назв

Мета статті полягає у аналізі особливостей використання і перекладі антропонімів.

Питання про іншомовні власні назви посідає в мовознавстві важливе місце насамперед через своє практичне значення, адже мовні контакти здавна цікавили лінгвістів. Включення до тексту іншомовної лексики не просто виправдане, а й необхідне. Як писав Д. Єрмолович, «власні назви перетворюються на опорні точки в міжмовній комунікації і тим самим у вивченні іноземної мови та перекладі з неї. Вони виконують функцію міжмовного, міжкультурного місточка» [1, с. 3].

Аналізуючи сучасні засоби англійської та української мов, неважко помітити, що проблема іншомовних власних є актуальною, як ніколи, адже ономастикон містить у собі не лише назви, а також є ємким мовним елементом, що відображає культурні особливості певного народу, які висвітлюються за допомогою мови. Труднощі при передачі власних імен іншими мовами пов'язані із недостатньою науковою розробленістю питання. Неправильне вживання власних назв – це не тільки ознака неповаги до особи, ім'я якої називається, або низького рівня освіченості при вживанні, скажімо, топонімів, це також велика загроза мовній компетентності суспільства та комплексній системі колективного знання, що передається за допомогою мови.

Як зазначає Л. Бархударов, переклад власних назв у художньому тексті завжди орієнтований на досягнення комунікативної ефективності [2, с. 93].

Незважаючи на те, що ця група лексики найважче піддається іншомовній трансформації, її еквівалентний переклад необхідний для досягнення рівноцінної ефективності впливу на читача. Термін «безеквівалентна лексика», яким позначені власні назви, не означає, що ці слова взагалі неможливо перекласти. Комунікативно функціональний підхід до перекладу безеквівалентної лексики враховує специфіку власних назв. Переклад власних назв відбувається шляхом: перекладацької транслітерації та транскрибування; описового перекладу; перекладу [2, с. 96].

1. Транскрипція. При транскрипції слово записується буквами кирилиці, при цьому перекладач орієнтується на точну відповідність звучанню слова мовою оригіналу [3]. Через відмінності деяких звуків в українській та англійській мовах, як правило, існує декілька варіантів транскрипції. Приживаються зазвичай ті варіанти, які ближчі природі української мови.

Хоча власна назва покликана ідентифікувати предмет в будь-якій ситуації і будь-якому мовному колективі, вона в переважній більшості випадків має національно-мовну приналежність. Власна назва завжди є реалією. У мові вона називає дійсно існуючий або вигаданий об'єкт думки, особу або місце, які єдині у своєму роді і неповторні. У кожному такому імені зазвичай знаходиться інформація про локальну і національну приналежність об'єкту.

Транскрибовані власні назви разом з іншими реаліями є тими небагатьма елементами перекладу, які зберігають певну національну своєрідність у своїй словесній звуковій формі: Brighton – Брайтон, New York – Нью-Йорк, Manchester – Манчестер.

Транскрипції підлягають різні власні (назви осіб, географічних об'єктів, небесних тіл, установ, організацій, морських і річкових судів, фірм, готелів, ресторанів, газет, журналів, сценічних постановок і так далі). Безперечний той факт, що далеко не все в транскрипції може бути формалізовано; зокрема, коли транскрипція виступає як компонент у великій системі художнього перекладу, норми транскрипції не можуть бути повністю уніфіковані, і багато що залежить від художнього відчуття перекладача і редактора.

2. Транслітерація. При транслітерації кількість неоднозначностей менша ніж при транскрипції, оскільки слово перекладається побуквенно згідно з таблицею відповідностей символів, але побуквенне транскодування далеко не завжди відповідає реальному звучанню слова в мові оригіналу, крім того, його результат не завжди зручний для носіїв української мови.

Транслітерація, за визначенням О. Ахманової, – це «формальне відтворення початкової лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу; буквена імітація форми початкового слова» [4, с. 401].

Транслітерація відрізняється від практичної транскрипції своєю простотою і можливістю введення додаткових знаків. Транслітерація часто застосовується при складанні бібліографічних покажчиків і при організації каталогів, наприклад, коли потрібно зібрати в одному місці каталогу опис усіх творів вітчизняного автора на іноземних мовах [5].

Транслітерації застосовують тоді, коли мови користуються різними графічними системами (наприклад, англійська, українська, грецька, вірменська, грузинська), але літери (чи графічні одиниці) цих мов можна поставити в якусь відповідність один одній, і згідно з цими відповідностями відбувається міжмовна передача власних назв. Оскільки, наприклад, латиниця, грецький алфавіт і кирилиця мають загальну основу, то більшість букв цих двох алфавітів можуть бути поставлені у відповідність один одному з урахуванням тих звуків, які вони регулярно означають.

3. Транспозиція полягає в тому, що власні назви в різних мовах, які розрізняються за формою, але мають загальне лінгвістичне походження, використовуються для передачі один одного. В одних випадках транспозиція застосовується регулярно, в інших – епізодично.

При транспозиції слово або частина оригінального слова передається в українській мові, з використанням тих самих лексичних засобів, які використовуються у вихідній мові. Як правило, використовуються варіанти імен, висхідні до імен-прототипів (біблейських, латинських або грецьких) [6].

4. Калькування – це засіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин (морфем або слів) їх лексичними відповідностями у мові перекладу. Калькування як перекладацький прийом послужило основою для великого числа різного роду запозичень при міжкультурній комунікації у тих випадках, коли транслітерація була неприйнятною з естетичних, смислових або інших міркувань.

Калькуванню зазвичай піддаються терміни, широко вживані слова і словосполучення: *head of government* – глава уряду, *Supreme Court* – Верховний Суд; назви художніх творів: *Northern Lights* – «Північне сяйво»; титули: *the Kievan Grand Duke* – великий князь Київський.

Географічні назви гір, озер, морів тощо передаються шляхом калькування, якщо до них входять компоненти, що перекладаються: *Ivory Coast* – Берег Слонової Кості, *the Black Sea* – Чорне море.

Якщо ж до назви входять слова, значення яких забуте або з яких-небудь причин не може бути перекладене, вживається змішаний спосіб, коли частина назви передається транскрипцією, проте в цілому зберігається принцип калькування: *Lake Ladoga* – Ладозьке озеро, *River Dart* – річка Дарт [7, с. 361].

Частіш за все антропоніми як інтертекстуальний елемент застосовуються в стилістичній фігурі алюзії.

«Під алюзією розуміють стилістичну фігуру, яка полягає в тому, що описуваний факт чи явище дійсності співвідносять зі сталим поняттям, загальновідомим фактом або словосполученням літературного, історичного, міфологічного порядку» [8, с. 63].

Висновки: Власні імена займають значне місце в складі лексики будь-якої мови, у тому числі англійської та української. При порівнянні мов і культур можна виділити спільні та розбіжні елементи. Що більш самобутні мови, які порівнюються, то менше в ній історії було культурних взаємовідносин, то більше вони відрізняються одна від одної. В національних реаліях можна прослідкувати самобутні риси, які й містять розбіжності між культурами, народами. Ономастична лексика дозволяє пов'язувати вивчення англійської мови з літературою та історією англійського народу, його культурою. Актуальність дослідження антропонімів зумовлена тим, що проблема їхньої семантики належить до важливих питань сучасної науки про мову – це засвідчується наявністю публікацій у фахових виданнях сучасного періоду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ермолович Д. И. Основания переводоведческой ономастики. Д. И. Ермолович. – М.: УРСС, 2005. – 48 с.
2. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). Л. С. Бархударов. – М.: УРСС, 2010. – 240 с.
3. Ермолович Д. И. К вопросу о раскрытии содержательной структуры имен собственных в переводе. Д. И. Ермолович. Тетради переводчика. Вып. 18. – М.: Междунар. отношения, 1981. – С. 64–76.
4. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. О. С. Ахманова. – М.: КомКнига, 2007. – 576 с.
5. Казакова Т. А. Практические основы перевода. Т. А. Казакова. – СПб.: Союз, 2002. – 320 с.
6. Ермолович Д. И. К вопросу о раскрытии содержательной структуры имен собственных в переводе. Д. И. Ермолович. Тетради переводчика. Вып. 18. – М.: Междунар. отношения, 1981. – С. 64–76.
7. Гиляревский Р. С. Иностранные имена и названия. Р. С. Гиляревский, Б. А. Старостин. – М.: Высшая школа, 1985. – 361 с.
8. Мурысов Р. З. Антропонимы в словообразовательной системе языка. Вопросы языкознания. – 1982. – № 3. – С. 62–72.

Кухтин Марія

Науковий керівник – канд. пед. наук, викладач Головацька Ю. Б.

РЕЦЕПТИВНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ

Стаття присвячена дослідженню рецепції перекладу художнього твору а також інтерпретації тексту оригіналу. Визначено, що на сучасному етапі художній твір пов'язується не лише з фігурою письменника, але й з фігурою читача, тобто орієнтується на читацьку рецепцію. Досліджено вплив психологічного та рецептивного аспекту при сприйманні перекладу.

Ключові слова: *текст, переклад, рецепція, інтерпретація, твір.*

Наше спілкування з художнім твором – складний психологічний процес, який розпочинається актом чуттєвого сприйняття, що відрізняється від сприймання предметів оточуючого середовища насамперед тим, що має справу не стільки з безпосереднім